

acció valenciana

L'ulleti quinzenal organ d'acció cultural valenciana

any II - n.º 19

valencia 5 febrer 1931

15 centims

editorial

vella política i política bona

Hem llegit els articles que signats per «Cinar» han aparegut darrerament a «El Mercantil Valenciano» per a tractar de formar un partit valencianista. En l'estat incipient en que es troba la nostra política nacional ens sembla bona tota idea que naixca en aquest sentit. Es, però, amb molta dolor que tenim que dir que no hem vist res de nou en els articles de «Cinar» ni en els que, sobre el mateix tema, han estat publicats pel «Mercantil». L'idea matriu de «Cinar» és fer un partit—apolític, diu el—per defensar els interessos econòmics valencians. En aquesta «Agrupació Econòmica Valencianista» hi cabria tothom: monarquics i republicans, conservadors i liberals, reaccionaris, dictatorials, socialistes, i fins, em pense, anarco-sindicalistes i comunistes. Tois plegats per defensar l'economia valenciana.

Ens sembla bé defensar la taronja i la ceba, y l'arros i l'horta, i la nostra indústria lleugera ja ben florent, no segurament com la defensaria «Cinar» sinó d'una altra manera, ben distinta, que potser no ens la deixaria dir el censor, però creiem que la primera tasca, la més urgent, no és dir als valencians: «defenseu els vostres interessos» sinó «sou valencians; formeu un poble amb personalitat pròpia naturalment i històricament». Quan els valencians hagueren assimilat bé aquesta idea, llavors seria l'hora de parlar dels interessos valencians i de llur defensa... i llavors potser no tindriem necessitat de parlar-ne, car ells mateixos es defensarien.

Valencianitzar els valencians. Heus ací la primera tasca, la més precisa. Valencianitzar els valencians. Ficar dins del cap dels valencians aquesta idea: «València és dels valencians». Educar en valencià; pensar en valencià; parlar en valencià. Tot el que no sia açò és vella política. ¿Parla d'açò «Cinar»? «Cinar» creu que tot açò son «antiguallas». I creu també «Cinar» que per defensar l'economia valenciana cal que s'unixquen tots el comerciants, els industrials, els exportadors, etc. Però «Cinar» res no diu del poble. I «Cinar» ja devia saver que cal no oblidar el poble. «Cinar» devia saver que l'economia valenciana té com a base el camp, i el camp el treballa el poble i el fa produir el poble. I és ja l'hora de dir que el que no està amb el poble està contra el poble. I l'estar contra el poble és un símptoma de vella política, de la més vella política...

En resum, les dues condicions primordials que ha de tenir un partit que vullga fer bona política valencianista han de ésser precisament aquestes dues: valencianitzar els valencians i basar-se en el poble. Tot el demés és vella política.

Açò sense dir que si tots els pobles peninsulars seguiren la norma que «Cinar» vol que seguim els valencians, la política peninsular esdevindria un caos absolut...

josué sorel

l'idioma escolar

Volem recullir hui en les nostres pàgines l'autoritzada veu d'en Ferran Soldevila, director de *Revista de Catalunya* i una de les personalitats més destacades de l'actual intel·lectualitat catalana. I sobre un assumpte de la més viva actualitat. Si substituïm les paraules català i Catalunya per les que designem la nostra peculiaritat, tindrem unes quantes veritats, grosses—no com a punys, imatge poc cordial, sinó com a taronges—sobre les que reflexionar; nosaltres i els que volen situar-se front a nosaltres:

«Encara no s'ha extingit el ressò de l'avalot provocat en certa premsa per l'article en el qual el senyor Lluís Bello feia les seves observacions i salvetats al «soi-disant» futur ensenyament total en llengua catalana dins els grups escolars de l'Ajuntament de Barcelona. Segurament no fou, en intenció, un crit de alerta, però ho ha semblat per les campanyes de premsa que suscitava. Ignorem quin efecte deuen haver produït a l'illustre propugnador de la regeneració escolar espanyola, comentaris com els que va inspirar a l'«A B C» i a «La Nación», però no ens sorprendria que se n'hagués sentit una mica anguniós. Ignorem també d'on ha tret el senyor Bello que el castellà hagi d'ésser totalment bandejat de l'ensenyament que es doni en els grups escolars barcelonins, però no ens estranyaria que s'hagués deixat impressionar per detalls externs o informacions superficials. El senyor Bello no ignora, probablement, que en els grups escolars ja existents, àdhuc aquells grups escolars que feien l'orgull dels barcelonins, no era pas el català l'idioma correntment emprat per a l'ensenyament, àdhuc abans de la Dictadura.

Voldriem que ara ho fos. Però el fet que el català fos l'idioma corrent ¿voldria dir que el castellà restaria *ipso facto* bandejat? Tranquillitzi's el senyor Bello i tots els que de bona fe s'han commogut davant la perspectiva de reinstauració del nostre idioma en un lloc que, com tants d'altres, de dret li pertoca: massa que vindran, en una forma o altra, les limitacions els retalls! ¿No hem vist suara que, en els exercicis per a proveir les places

de mestresses de pàrvuls, s'ha indicat a les concursants que l'escrit fos fet en castellà? Si això s'esdevé amb el personal destinat a l'ensenyament dels petits, l'ensenyament que, segons totes les teories i tots els mètodes actuals, ha de ésser donat en l'idioma de l'infant, no fóra estrany que en tractar-se de graus superiors d'ensenyament es donés encara, en els concursos, una més gran bel·ligrància al castellà. I si el mestre pot entrar a formar part del personal docent dels grups escolars barcelonins sense necessitat de demostrar la seva suficient coneixença del nostre idioma, és possible que hi entri sense conèixer-lo o coneixent-lo insuficientment, i en aquest cas no cal dir que la llengua en què ensenyarà habitualment serà el castellà. Ja veu, doncs, el senyor Bello com, àdhuc sense tenir en compte altres circumstàncies, la seva alarma és precipitada.

Però àdhuc si s'aconsegua, com fóra el desig i el voler dels catalans, que l'ensenyament a Catalunya, en tots els graus, fos fet en català, ¿és que això fóra motiu suficient per a creure, com fa el senyor Bello, que els catalans restaríem ignorants del castellà? Rovira i Virgili li ha recordat que per a aprendre un idioma no hi ha necessitat d'aprendre en aquell idioma, sinó d'aprendre aquell idioma. I això, que és una cosa sabuda de tan vella, ¿ha pogut donar origen a tota aquesta polèmica? El fet que l'ensenyament fos donat als catalans en català no els impediria d'aprendre el castellà—tant més que fóra obligatori dins les escoles barcelonines—, com el fet que l'ensenyament els hagi estat donat en castellà no els ha impedit d'aprendre el francès o l'anglès o altres idiomes.

Es curiós el que s'esdevé. Segurament, de tots els pobles hispànics, el català és el més políglota i el més cosmopolita, el que posseeix més idiomes i el que més viatja. Avui ja no són solament el català, el castellà i el francès, els idiomes que coneixen un tant per cent crescutíssim de catalans; en aquests darrers anys l'estudi de l'anglès s'ha estès considerablement i avui és corrent no sols entre els intel·lectuals sinó entre els dependents de co-

heroica nacionalista

VIII i darrer

glossari fonamental

Nacionalisme, teòricament, és la més enlairada especulació cogitativa de les valors morals de la nació, com a principi i causa de la seua força integral.

La nació és un fet natural d'associació superior a la voluntat dels homens, caracteritzat per la llengua, cultura costums, etc. i principalment per ésser-li consubstancial originàriament la facultat de Poder.

La defensa de la nació és la lluita per la conservació del principi de sobirania o siga el no reconeixement de cap poder per damunt seu puix ella és rahó i causa del Dret i de la força que el garanteix. Per aquest motiu existeixen tants drets com nacions però cadascuna considera el seu indiscutible; de això en resulta la competència política internacional amb les seues conseqüències de progrès i conflagracions cruentes.

La guerra, moralment considerada, pot classificar-se objectivament en ofensiva i defensiva, però subjectivament és sempre defensiva perquè una nació no pot, sense contradir la seua facultat de Poder, limitar-se les possibilitats d'existència, es a dir, no pot rèctament prendre la resolució de *fer bondat* com un pobre minyó.

Les guerres ofensives i defensives son funció de les actuacions imperialistes i separatistes. Una nació qual territori és veu ocupat per nacionalistes estrangers i armats, es troba en el cas indiscutible d'una guerra defensiva, puix el deure primordial del nacionalisme és defensar la seua política, la seua cultura, i, en general, la integritat nacional, com a gran reivindicació humana.

El segon deure de la nació és afiançar la seua llibertat imposant als altres la seua política.

La millor política d'una nació és la oportunista sempre que no contradiga el principi de Poder.

Estat és la unitat de força nacional la qual no té solució de continuïtat a través de la història, perquè la nació, evolucionant cons-

merç, de banca, dactilògrafes, etc. Doncs bé: ¿no resulta curiós que els representants d'un poble més aviat tancat al poliglòtisme, es mostrin tan preocupats i tan sol·lícits perquè la nostra ànima no resti reclosa en el nostre sol idioma vernacle? Avui és el senyor Bello qui s'alarma davant la possibilitat que els nens catalans no aprenguin el castellà i es trobin com si diguéssim mancats de mitjans de comunicació amb l'exterior; ahir era el senyor Giménez Soler qui, davant l'afirmació de Cambó que avui l'edició catalana pot sadollar les necessitats espirituals, protesta com davant d'una temptativa de tancament en nosaltres mateixos i a tota vivificadora influència externa. Es la cançó de sempre, desmentida constantment pels fets, però constantment repetida. A mica que aquests senyors vulguesin observar la realitat comprendrien que catalanisme vol dir precisament tot el contrari de resclosiment fins al punt de convertir-se, de fet, en sinònim d'esperit obert, d'apetència actualíssima i de contacte amb l'ample món».

ferran soldevila

(De La Publicitat)

tantment, és eterna i implica l'idea d'Estat. Una nació pot tindre diferents Estats jurídics però ètnicament tots son presidits pel mateix impuls històric, que s'en despren de la unitat de força nacional; la política llur s'ajusta a l'instint de la raça.

Unitat de força nacional val a dir desenvolupament històric de la política racial.

Estat jurídic és una personalitat política formada, per raons de conveniència, per part d'una col·lectivitat nacional.

Imperi és l'Estat que oprimeix altres nacions, *imperium in imperio*, l'Estat dins d'un altre Estat.

L'Estat racial té major predicament perquè la seua força no pot exterminar-se; en canvi, els Estats jurídics poden, com a tals, desaparèixer i els imperis tots son a precari i acaben esmicolats, redunit-se altra vegada al primitiu Estat racial.

La conjunció de la nació i de l'Estat, és la Pàtria.

Renaixement d'una Pàtria vol dir redreçament imperatiu de la llei moral que la destaca del curs fatal de la naturalesa, per damunt de totes les voluntats.

II. bueso i pla

de vulgarització històrica

els advocats a la valència medieval

Com ja hem dit moltes voltes, quan el País Valencià era lliure i no tenia cap poder estrany que el dominara, totes les institucions eren magníficament regulades. Moltes deficiències que hui n'hi han a algunes institucions, estaven ja, aleshores, perfectament esmenades. A hores d'ara, en canvi, encara van recercant la forma de que desapareguen, se'ns adonar-se de que només que miraren la nostra legislació pròpia en ella trobarien el remei desitjat.

Una de les institucions que tenien una regulació més «moderna», podríem dir, i completament pròpia de una Nació que com la nostra havia alcançat l'apogeu més esplendent era la forma com estava regulada l'exercici de la professió d'advocat.

A l'efecte. Per a exercir la professió en la ciutat de València havien d'haver estudiat cinc anys en universitat aprovada i tres anys per a advocar per el Regne. Després havien d'ésser examinats per «dos sauis en Dret» (1) els quals eren elets per els Jurats tres dies abans de Nadal. Una volta examinats havien de jurar davant del Justicia civil que no advocarien en cap plet que no els semblara just i que no dirien ni farien res amb malícia.

Queicom característic d'aquesta regulació és la intervenció dels advocats en plets injusts. Diuen els Furs que quan un advocat li semblara que el plet en el qual intervenia era injust, ho devia notificar als seus representats, igual que estiguera al començament del plet, com al medi, com a la fi; i si no ho feia i la part representada pel dit advocat era condemnada estava obligat, com a culpable de la dita condemna, a pagar les costes de la dita part.

A més a més, quan un advocat perdia un plet per sa culpa, estava obligat a pagar les costes dels seus representats i si no les podia pagar, se li privava per sempre de l'exercici de la professió. Si perdia el plet per tres sentències conformes, devia pagar a la part contra la qual havia advocat, les despeses que havia fet i si interposara un recurs i el perguera, havia de pagar-les dobles.

També estaven obligats a advocar debades pels pobres que havien jurat que no tenien de que pagar. Si aquests guanyaren el plet o foren fets rics, devien pagar lo just a l'advocat.

Respecte al sou que cobraven estava determinat que quan un advocat no s'havia posat d'acord, al començament del plet, amb la part, sobre el que aquesta li havia de pagar, es devia sotmetre el salari a l'albir del jutge, amb tal de que el dit salari no passara de cincents sous.

També i quan un advocat usava mal del seu ofici, era amonestat de paraula per aquells «dos sauis en Dret» que examinaven als advocats. Si no bastara l'amonestació de paraula, devien aconsellar al Justicia, el qual ho feia, que els privara del seu ofici per un cert temps.

Estava ordenat també que l'advocat fiscal no devia ordenar demandes calumnioses ni injustes, sense que el denunciador no donara ferma en poder del Batlle general de pagar les despeses del plet sinó provara el que havia denunciat.

Havia d'ordenar totes les denúncies que es posaven pel Fisc i coneixia en les causes de contencions dins de deu dies. Tenia, com a salari cincents lliures.

Cap advocat de seca podia ser tudor, ni curador, ni estimador dels bens que venen per Cort, sots pena de cent sous.

Aquest eren, doncs, les regulacions que a la nostra Pàtria hi havien sobre els advocats. Regulacions que palesen a quin grau de cultura més elevat s'havia arribat al País Valencià de l'Edat Mitjana. Mentre aci no podien defendre causes injustes, no podien usar mal del seu ofici, tenien limitat el salari, etc., etc., vingué Felipe V *el Animoso*, «el prudente y sabio Rey de España que sólo deseaba el bien de sus súbditos» i ens va atorgar la mercé de poder governar-nos per les lleis de Castella i ens va prohibir que aquestes lleis tan justes i molt més perfectes que les castellanques ens regiren.

f. carreres i de calatayud

“la naturalesa, per a l'home com per a les plantes i els animals, cerca sobre tot a diversificar i a crear especies joves. la raça en perpetu moviment, tendeix de l'indeterminació a un estat de més gran determinació”.

* * *

“es deu condemnar, justament, aquesta doctrina que preten que “un periode de vida comuna suficientment perllongat forma una raça nova”. no forma res de d'aixó, sinó el caos, si les races en contacte no es presten a una compenetració recíproca”.

jean playette

(la doctrine des races)

aquest número ha hagut de passar per la censura

vida cultural

“els borgia”, de Klabund

“O Dio, la chiesa romana
in maní dei catalani!”

Heus ací un llibre estrany. Klabund, el seu autor admira, a d'aquesta família valenciana, mes una lectura superficial semblara demostrar-nos el contrari.

Tota la llegenda de crueltat i de cinisme que és va teixir a l'entorn d'aquests personatges extraordinaris la recull com a autèntica. Ell es documenta en els libel·los que contra el papat es publicaren a Alemanya per aquells temps. Aquests libel·los plens de verí i de falsitats són les pedres angulars sobre les que construeix el seu llibre.

Klabund no descriu ni un fet ni una actitud dels Borja que contradiga aquelles publicacions. Què admira, doncs, en aquestes gents? Admira el que tenen d'extraordinari, de fantàstic, de dimoniac.

A d'ell li consta la falta absoluta de verisme de les converses íntimes dels Borja, ja que apart d'ells cap altre personatge podia haver-les escoltat; però les recull com a autèntiques.

El seu entusiasme neix d'això precisament. Els Borja són odiats no sols pels romans sinó per l'Itàlia sencera i per la major part dels pobles cristians.

Aquesta tempesta d'odis que alcen per tot arreu és el més sublim de la vida d'aquests personatges; odiats per tots s'imposen al món per la força del seu geni. Valencians, estrangers en terres que els detesten, per això exclusivament, per forasters, per valencians, an aquestes terres imposen el seu jou menyspreant-les ensems i les trepitjen amb el més cínic mig-riure de super-hòmens. Ateus, sensuals, incestuosos, escalen el lloc més alt de l'Esglesia Catòlica, el soli pontifici.

La magnífica epopeïa d'En Piçarro, al Perú, s'enfosqueix al costat del prodigi dels Borja. Piçarro domina gent que viu una civilització inferior a la d'ell; disposa d'armes de foc, té tant ell com llur gent qualitats que poden suggestionar a l'ingenu inca, com són llur raça i la llur indumentària. No és la meu intenció llevar-li mèrits a un dels fets més extraordinaris de conquesta d'un territori, que registra la història. Però mateix, per tan extraordinari, pel magnífic és pel que l'agafe per a comparar-lo amb el fet dels Borja. A un gegant, mesura gegant per per mesurar-lo. Així vorem que els Borja executen la mateixa gesta a un poble civilitzat que els veu créixer al seu si, que disposa de mitjans abastament per desfer-se'n d'ells, que no els vol i que, malgrat tot això triomfen... i éren solament quatre valencians!

Alexandre VI des de la cadira de Sant Pere fulmina als seus enemics que esporuguits no gosen aixecar-se contra l'odiada família.

A Klabund no l'importa la veritat o falsedat dels crims dels Borja. Viciosos, avars, incestuosos, ateus, assassins, potser no ho foren, però el poble, els nobles italians, els prínceps estrangers, ho creïen; això és l'important i, malgrat aquesta convicció dominant, que feïa tremir d'odi a l'Europa tota, i per damunt d'ella, s'imposaren a la seua època per la força del seu geni polític, prodigiós.

I és això el que es deu vore al fort llibre

la biblioteca de la facultat de filosofia

i lletres de la nostra universitat

Ja altra vegada i en aquestes mateixes columnes varen protestar dels llibres que la Biblioteca de la Facultat de Filosofia i Lletres de nostra Universitat poseia i adquiria. Alguns catedratics, que sempre s'havien distingit per la seua llabor en pro de la nostra cultura, amb molt bon sentit començaren a arreglar açò amb el que podien, començant a adquirir llibres com la «Historia de Valencia» de Escolano, que no poseia aquesta Biblioteca. Doncs bé, aquesta llabor resta anul·lada per la de altres catedratics que adquirixen per a aquesta llibres que ni interessen a la nostra cultura ni a la nostra Facultat.

Fa uns dies ens varem enterar de que havien estat adquirides les obres de Juli Verne. Que falta ens faran a nosaltres, estudiants de Filosofia i Lletres, secció de ciències històriques, les obres del novel·lista francès? No cap. No haguera estat més convenient adquirir amb les pesetes que han costat aquests llibres, alguns com la Crònica de Viciana, obres de classics valencians i altres moltes obres, més necessàries, de les quals careix la nostra Biblioteca? Això creguem nosaltres, però no algunes persones que laboren en el sentit que anteriorment havem censurat.

Mes no es això l'únic mal que ocorreix, sinó que encara s'arriba a més. Les obres d'estudi més elementals i també les no elementals que poseix la Biblioteca no estan en ella en tot l'any, puix les persones facultades per allò se les enduen a casa seua i no les tornen, a voltes en tot el curs. Ocorreix, doncs, que algun alumne arriba a la Biblioteca amb desitjos de estudiar i demana un llibre a l'encarregat d'aquesta. Però aquest llibre no pot ésser servit car el té en el seu poder algú d'aquests senyors; i no val que tinguem molt interès en consultar-ho per moltes voltes que tornem sempre ens contestaran el mateix.

Aixina doncs, no podem casi mai valdre'ns d'aquesta Biblioteca per a estudiar. Mes d'una volta tinguí que recórrer a les altres biblioteques, com la de Dret, en recerca de llibres que devia tindre la de Filosofia i Lletres... o que els té algú senyor a sa casa per algun temps mes o menys llarg. Casi sempre açò últim.

S'apanyaran aquests mals? Açò pretenem nosaltres i ens plauria molt el assolir-ho.

j-m. g. r.

de Klabund, aquesta admiració per a d'aquells valencians sense paral·lel, incògnita eterna de l'història, una pàgina de la qual ompliren; aquells valencians invencibles que lluitaren contra l'intriga del món sencer, que alçaren huracans de rencúnies, que encara bramen, i que dugueren el nom ple de suggestions de: Borja.

ismael cohen

lletra oberta

a les meues companyones v. a. i c.

Estimades amigues:

Vos vaig prometer que en ma segona lletra parlaria sobre la «fòbia castellanista» ço es, la mania que te nostre poble de parlar dit idioma i menysprear el nostre. Ara bé, que dit siga de pas, no es que jo rebutge el castellà, puix el sé i el parle, però primer la meua llengua i després totes les qu'es vullguen.

Anem, puix a exposar algunes causes i motius d'açò que diem «castellanisme».

Una de les primeres i mes nombrosa es el que diguerem l'altre dia, «coentor» ço es, la gent que creu que el castellà és més elegant, i per consegüent al parlar dit idioma els dona un segell de distinció que moltes vegades està mol lluny de tindre, i oblidant el refrà que diu que «la mona encara que de seda es vista, mona se queda» també els hi ha que diuen que parlen el castellà «por que és más fino» i que no saben altra llengua; ignorant que el que ells parlen no es castellà, almenys el lexic.

No haveu oït mai dir «me hase mal la cabeza» «trae buena cosa» i quedarse mes satisfets que si hagueren descobert la pedra filosofal? res no direm també de frases com aquestes *estamos, cuales, chincholes...* i prou, aquests botons de mostra son per a els que diuen que el valencià està castellanitzat... Digne de tota lloa es el castellà però, aquests conreadors em tém que no li fan gaire bé, car, parlant-lo així, el conceptuem com a un article de luxe, un xarleston o un traatge *dernier cri*.

No amigues, no devem tindre al castellà com a mes fi i de més nombrós lèxic, puix que el valencià potser que tinga tants o més vocables que el castellà i tanta precisió gramatical. Ara bé, hem d'admetre dissortadament que el castellà a sortit per sobre nostra llengua, però hem d'analitzar les causes, doncs, mentres s'ha combatut a mort a la nostra parla, el castellà ha estat dia per dia conreuat i fins agumentat amb noves formes i nous vocables, i açò a contribuït a que avui assolisca la ventajosa posició, fonètica i ortogràfica per sobre la nostra; a més, la discordància dels nostres escriptors no ha deixat que es fera res en concret però em sembla que esdevé una nova aubada pera la nostra literatura i la nostra llengua.

Una altra causa, és el creure que és de mal educats el parlar la nostra llengua als forasters i a tothom que parla el castellà. Direm doncs allò d'hostes vindran que de casa ens trauran...»

Açò és, en resum, aquest *castellanisme* que preten impedir-nos parlar la nostra pròpia llengua, però que de nosaltres depen contranestar-lo. Encara que la nostra llabor està, es pot dir, en la llar i especialment a les mares, vull adreçar la meua següent lletra que direm «el valencià a la llar».

Adeu estimades,

vostra cordial amiga,

valentina

les lletres

revista de llibres

informació literària

notes per a la història dels bandos de valència⁽¹⁾

La bibliografia històrica valenciana es nodreix incessantment. No és que anem a creure que ja hem aplegat a l'hora desitjada en que pugam dir que la nostra història és ja feta. Mai no podem afermar semblant cosa, ni en els moments de màxima producció, car sempre hi haurà racons que deuriem tornar de bell nou a estudiar-los. Però si bé no som en aquest cas, tampoc ens trobem orfens del tot per a seguir el curs de la nostra història, ni devem considerar-nos tan *irredimibles* que pergam tota esperança...

Huí, un nou llibre n'és de grat motiu per a tornar a parlar del nostre moviment amb més il·lusió i més interès perquè veiem que no es trenca eixa línia de producció, per la integritat i continuïtat de la qual tant temem de vegades. Aquesta obra, titulada «Els Bandos de València» té una doble significació: d'una banda és un treball de recerca que dona força llum al nostre passat; d'altra és una obra moderna que trenca vells motlles als quals hem estat ja massa avesats: ens referim a l'ús de l'idioma. Sortosament, de huí en avant, la publicació d'obres de recerca històrica, literària i científica en la llengua de l'est hispànic, serà, sense dubte, més fecunda a València que no ha estat fins ara, perquè les noves generacions, d'esperit ample, modern i lògic ja s'en adonen d'aquell estrany fenomen ocorregut a les terres valentines, de no emprar la llengua valenciana per als treballs històrics. És clar que hi ha casos—i d'açò podríem respondre personalment—en que raons particulars imposen no seguir el camí natural. Ara, el senyor Carreres i Zacarès, ben conegut per ésser una de les figures de major relleu en el modern moviment cultural valencià, ha estat l'autor d'aquesta obra doblement valenciana, que si en altres ordres no hi haguera que posar-la per exemple als nostres treballadors intel·lectuals, hauria que posar-la per aquest fet d'ésser escrita en llengua de València.

Però també cal oferir-la com obra d'alta valor històrica. Aquest immens tresor documental que té la ciutat de València la sort de conservar en l'anomenat Arxiu Municipal, ha estat la principal font d'on s'és tret tota aquesta opulentíssima documentació que il·lustra la història dels bandos valencians que són una de les característiques de la nostra fesomia... D'aquest mal tan arrelat en les èpoques en que, malgrat ells, València va assolir la seua màxima personalitat i glòria, ens conhortaria, si açò fos sistema, veure com també ocorria el mateix a Saragossa i Osca, a Terol i a Calataiut, a Girona i Barcelona.

I ja des dels primers temps del nostre regne varen eixir les bandositats i éren entre els Romanís i els Escrivàs, o els Vilanova i els Pertusa i més avant entre els Vilaraguts i el bisbe de València Jaume d'Aragó. Després de descriure la història de moltes lluites hagudes a la ciutat de València i al seu Regne, de les quals no direm altra cosa que cridar l'esguard sobre la seua interessantís-

sim documentació i exposició admirable; ens trobem davant els bandos que va veure el pare Vicent Ferrer i en els quals va mitjançar com és ben conegut. I Centelles i Solers omplien tot un període d'intensíssima vida política; no ha estat mai el nostre poble, poble de gent sotsmesa i dominada, ha vibrat i s'ha commogut fondíssimament totstemps.

L'encís del llibre del senyor Carreres i Zacarès és difícil de posar prou de relleu. Tan bon coneixedor de la vida medieval valenciana, no li queda amagat cap racó d'aquells segles XIV XV dels quals (Déu ens ha donat més del mereixcut) pot trobar-se orgullosa València de conservar tantíssima documentació, si bé escampada i no arreglada en un sol lloc com deuria ésser.

Tenim fé en l'esdevindre dels estudis històrics valencians comptant amb obres com aquesta. Ara ja és permès al vulgaritzador fer una síntesi de la història política de l'època. I aquest és el camí; els especialitzats fer estudis seriosos, que després vindran els manuals de síntesi i d'exposició del conjunt de la vida del País Valencià. I sols així, amb aquestes visions senceres del desenvolupament de la personalitat de València, potser aquesta puga trencar el jou tirànic de la pròpia ignorància. No fa molt de temps ens felicítavem de l'aparició de l'obra «La Diputació de la Generalitat». Ningú dirà que no hi ha llibres en els quals hom puga vore ben clara la vida política valentina. Però València és terra oblidada dels que escriuen història hispànica. A l'ensem que felicitem l'autor d'aquest llibre de la vida política interna, com hem dit, ens alegrem força de tindre al nostre alcanç aquest mitjà d'estudiar tantíssims aspectes de la història valenciana, de la llengua, de les institucions, del dret, etc., etc., com són els que ofereix aqueixa esplendent col·lecció de documents que afegix el senyor Carreres a la seua obra, que és un riquíssim aplec i un gros recull de instruments inédits.

Poc enans hem dit que de l'Arxiu Municipal és d'on ha estat tret la major part d'aquests documents. Si en el desenrotllament de la cultura del públic en general i dels elements directius en particular, haguerem aplegat ja on la meravellosa tradició de València i sa potent figura en el passat tenen dret, l'Ajuntament de la Ciutat cap i casal del Regne hauria mamprés ja la publicació de reculls de documents del seu arxiu, tals com les *Letres Missives* i tants d'altres sots la direcció del senyor Carreres i Zacarès. Però potser encara és massa prompte per a demanar aquestes coses allí on no n'hi ha una consciència pròpia per damunt de totes les demés que no ho són. I pensar que a pés d'or comprarien tantes ciutats modernes vells papers i pergamins amb els quals poden oferir al món cult un tresor com aquest!

Ara felicitem, doncs, al senyor Carreres i Zacarès la figura del qual a l'actual Centre de Cultura (prometedor d'un futur Institut d'estudis valencians) no cal posar-la més de

* Anales del Centro de Cultura Valenciana... ha publicat el seu número corresponent a setembre-desembre 1930. Plé d'interès, com tots els anteriors, el seu sumari és el següent:

Sanchis Sivera (J.): La manufactura de los guadamaciles en Valencia.—Fogués (F.): Como se celebran las fiestas de Navidad en Carcagente.—Rodrigo Pertegàs (J.): Efemérides notariales.—Jornet (M.): Arqueología de Bélgica.—Primitiu (N.): Excavacions de València (continuació).—Pardo García (L.): Vocabulario de nombres vulgares valencianos de la flora regional.—Don Vicente Vives Liern.—Don José Rodrigo Pertegàs (necrologies).—Miscelánea.—Bibliografía.—Revista de Revistas.—Plecs 7 i 8 de l'Historia de Aiora, de D. E. Martínez A'orin.—Plecs 3 i 4 de l'Historia de Set-Aigües, de D. J. Corbin Carbó.
* Res de nou a l'oest...

traduït directament i íntegrament de l'alemany per Joan Alavedra, ha estat posat a la venda a la nostra ciutat en una edició econòmica que es ven a 150 pts.

* Afroditia...

de Pierre Louys, traduïda al català per Domènec Guansé i A. G. Saleses ha estat també posada a la venda a la nostra ciutat.

* Mireia...

de Frederic Mistral, va a ésser traduïda a l'eúskar.

* Tenim notícies...

de que està en preparació el nové volum de l'«Acción Bibliogràfica Valenciana». Serà aquest l'interessantíssim «Dietari del Capellà de N'Alfons el Magnànim». L'introducció i les notes seràn del doctíssim canonge de la nostra Seu En Josep Sanchis i Sivera. Aquest llibre, seguint la norma iniciada en l'anterior volum (Llibre de memòries) estarà tot escrit en la nostra llengua.

relleu, com ja hem dit. Amb el seu llibre han consolació havem haguda, sabents la necessitat que hi ha a la nostra terra d'obres semblants.

f. mateu i llopis

d r. c. h. ; a. b. i a.

(1) Salvador Carreres i Zacarès: «Notes per a la història dels Bandos de València». València, Imp. del Fill de F. Vives Mora, 1930. En 4art., 149+221 pàgs. i 1 fulla de col·lofó, 22x16 cm. Tiratge de 75 exemplars que no han estat posats a la venda.

**la llibertat que propugna la nostra
pàtria és il·limitada, perquè val a dir
força, grandesa i espadiment, en
un mot: sobirania!**

les arts

decadència de la pintura valenciana

Als medis on s'ensenya l'art de la pintura a casa nostra, s'esguarden potentment vinculades dues tendències: una l'ideologia i altra a la tècnica.

La creència en el valor representatiu de la pintura ha fet arribar a tot arreu la teoria de que el seu ideal és la realitat. Amb aquesta erradíssima idea, la falsetat de la qual intentarem demostrar a altres articles, s'ha llevat tota possibilitat de complides creacions plàstiques.

Torçut el temperament, bo per aquestes idees, rectificarà l'artista constantment sineseres creacions del seu esperit per tal de que se adapten a una major realitat. I això és lamentable; nascudes les obres baix l'influència d'un estat passional determinat, ple d'exquissida percepció sensible, deformadora, amb un subconscient instint de la plàstica, la realitat, per a donar més cabal representació a l'estat emotiu que incita a produir, seran al cap d'unes hores esmenades per la mà sacrilega del propi autor que destruirà tot el que l'obra tinga de sentiment autèntic, en nom de un ideari superat, com és el de l'exacta representació de natura.

A l'escola es treballa tot el possible per produir l'artista-màquina. Se dissequen les sensa-

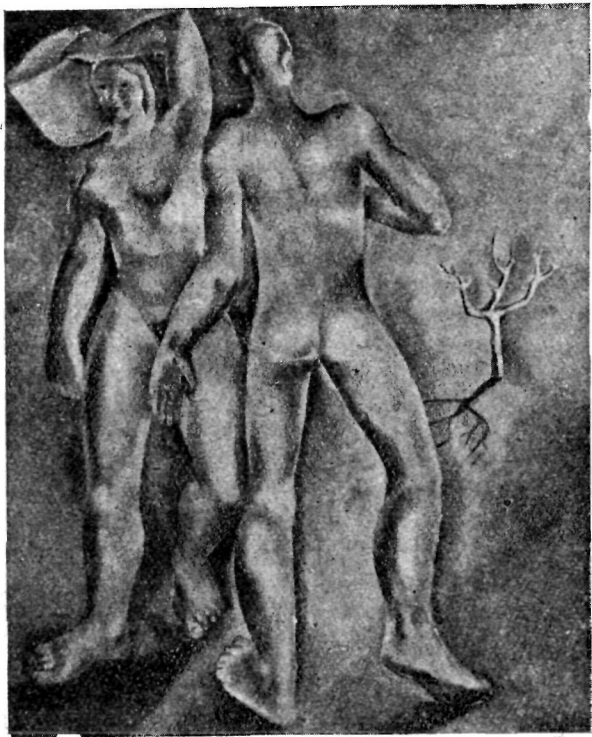
cions, s'obliga a l'anàlisi fred comparatiu, per vore de destruir tota possibilitat de lirisme. La perspectiva, per exemple, s'ensenya no per a que es tinga un major camp d'expressió, sino com a regla freda que tanque tota possibilitat de exaltació que estiga en pugna amb la matemàtica. L'anatomia, font de tan intenses emocions plàstiques, finestra oberta que eixampla el camp visual de l'artista, no deu ésser mai una norma rígida que esclavitze l'emoció creadora. Perquè un cap no ha d'ésser més petit, perquè un fèmur més llarg, perquè un múscle més gros, més, molt més, que en qualsevol individu real? Es que es tracta de fer art plàstic o de cercar un archetipus d'home per a una escola de cultura física? L'art és un fi, no un mitjà.

Mentre destrueixen, tant l'artista com el crític, el que les obres tenen d'emoció autèntica, de lirisme intens, de sincer sentiment creador, la nostra art sols tindrà el pobre valor que d'un fet d'habilitat es dedueix. No mes interessant de vore passar el fil d'aram al circ i pensem que la màquina ha minvat aquesta inquietut i admiració pueril. Ara tenim aeroplans que van més alt... i per a copiar la realitat tenim les màquines fotogràfiques que ho fan millor i més ràpid.

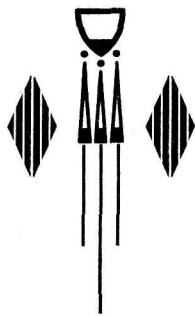
* * *

Conta el naturalista Fabre, de la processonària del pi, que una vegada va aconseguir, de una fila d'aquests cucs, que el devanter fera descriure a la corrua que el seguia una corba tan tancada que esdevingué una circumferència, trobant-se de sobte el capdavanter amb el darrer dels cucs. Des d'aquell moment el guió va deixar de sentir-se el que havia estat fins a llavors, esdevenint en un més de la corrua que seguia a un devanter imaginari, puix cada cuc es refiava del que portava al davant.

Essent en aquests cucs inferioríssim l'instint d'orientació, llavoren un llarg fil de seda adherit a la terra, des del niu fins al lloc on menjen. Aquest fil és l'únic mitjà que tenen per retornar al niu. El mitjà de que es va valdre Fabre per a fer el dit avans, fon senzill: agafar aquest fil de seda i ajuntar els dos caps: així els cucs es trobaren en un cercol de seda. Des de llavors varen seguir aquesta circumferència sense adonar-se'n de que perseguien el mateix camí. Cada cuc seguia el seu congènere i, de més a més, sentia baix llurs potetes el fil de seda, via segura per a tornar al niu. En el seu elementalíssim instint no cabia el dubte i així varen voltar varis dies fins que sucumbiren de fam.

ricard santos

pintura moderna
valenciana

Un procés semblant s'opera a la nostra pintura. Volem altres camins, sentim aquesta intensa necessitat de rectificació, però no trenquem el fil de seda de la tècnica que ens lliga amb el darrer dels artistes en un continuu repassar.

Per tot arreu vorem quadres d'amples pinzellades destructores del volum. Els colors purs brillants de l'impressionisme destrueixen les corbes en ésser aplicats en un facetisme estrident i multicolor.

Res de bellesa serena, res d'austeritat. Tot és carnaval i paperets i banderoles de fira. Som al davant d'un manubri pictòric. Com poder escoltar una sonata en violí o cel-lo?

Les mitjes tintes, els ocres i terres, saborosos com de corfa de pa, els tons platejats, els

colors freds i, sobre tot, els grisos purs. Mes ja veig el que passa. Em sempla sentir el clam de certs retardataris de l'art.—Oh, això no! Com fer-los si no podem usar del negre?

Pobre art esclavitzat a una absurda prohibició. La maravillosa gama de grisos excluida. Què pensariem d'un music que prescindira en absolut de la corda a l'orquestra i aquesta fora tot trompeteria boja?

Ompliu vostra paleta de negre, poseu-vos a règim de negre, a cura de grisos. Subleueu-vos contra aquesta impossició, sols així podreu trencar la seda que vos lliga a un seguit rodar sense producte com cadufos de cènia foradats. Que el vibrar de l'arc sobre la «prima» substitueixca al concert del cornetí.

f. escrivá i cantos

ceràmica

Si un dia el nostre moviment cultural arriba a desenrotllarse totalment, res serà més còmic, tragicòmic, que una visió retrospectiva de ço que podria nomenarse «la nostra política cultural». Ja és sabut que tots els moviments socials de minories pateixen del mateix defecte, i açò ens serveix de conhort. Sempre per a obtindre una millora insignificant es necessita una gran constància i un sacrifici sense límits. L'exemple de Catalunya haurà d'ésser per a nosaltres de molt de profit.

Enfocant l'assumpte cap a ço que és motiu d'aquestes ratlles, diirem que ara es par-

excursionisme

terres valencianes

Parlant de Bunyol i de la seua comarca digué En Martínez Aloy que venia a constituir la Suïssa valenciana. Posant abanda les gotetes de xovinisme que puguen haver-ne en la comparació aquesta resulta del més inexacta, entre altres raons per la senzillíssima de que els bunyolencs no són suïssos. Si així haguera estat, per tot arreu de la contrada trobariem a cada païssatge un hostel esplèndid de confort i de preu, a la vora de cada font un american bar i a les falces de cada muntanya un funicular. Així—és clar—la quantitat de turistes augmentaria enormement però, de més a més, llur qualitat milloraria també. És clar que això del millorament d'un mode considerable depen del punt des d'on ens col·loquem al fer-ne les apreciacions, però el que resulta innegable és que l'espectacle resultaria ben distint. Apareixerien esporàdicament uns xicotets amb uns impecables pantalons de *golf* i unes suggestives senyoretetes amb mitjes de llana que atreurién l'atenció dels patriarcales pobladors d'aquelles muntanyes, atenció que hui en dia sols arriba a torbar els d'algun caçador empedernit i la crònica i intranscendent visita de la Guàrdia Civil.

Encara que sé que des del punt de mira social em poden fer rectorificar, tinc que aplaudir—individualment—el que el turisme no hatja arribat a aquestes raonades. Tot el més, i encara fent-ne un esforç, arribaria a transigir amb l'alt turisme, amb la visita d'aristòcrates, els quals a la fi de comptes es limitarien a interrompre amb el so del gramòfon, aqueix soroll tan atractiu mescla de cants d'ocell i tremolar de fulles que hom anomena «silenci del camp». El mal està en el turisme popular, en la invasió de les famílies que van de paella al camp i deixen com a record del seu pas el seu nom escrit en una tàpia i un parell de llaunes de sardina i pebrot en conserva. Els pinars

propers a la capital—la Canyada, el Saler, el Vedat—tenen una *season* ben curta, n'hi ha prou amb una Pasqua de tres dies per a restar invisibles en el que queda d'any. L'impressió que em produeix la seua visió em ve a resultar la oposta a la que experimentem front a les vitrines d'eixes botiguetes de mobles que exposen una habitació rústega.

Tots eixos confortables cadriots de cordeta i eixos cressols, ben polits i daurats, amb una pera elèctrica i tot per a que no taque els coixins i les sedes que mig els cobreixen, tan descuidada com elegantment, em produeixen el efecte de la ciutat adulterant el camp, i si les adulteracions que la ciutat fa del camp poden resultar refinaments les adulteracions que al camp fa la ciutat són sempre mixtificacions. Dues mixtificacions exactament idèntiques són la de la llet aiguada i la dels excursionistes dels diumenge. La naturalesa és embrutada per la civilització.

Al país valencià hi ha una comarca verge encara de la invasió urbana que vé a resultar la contradictòria de l'amanit problema de l'èxode rural i que malgrat la seua aparent castellanització conserva una respectable valenciania immanent. Aquesta bella i pintoresca contrada la brinde als aimants del veritable i pur *camping*. Un bloc *ad-hoc* per a un dels propers campaments de l'A. C. V.

carles martí

Millars, gener, XXXI.

llegiu "acció valenciana"

la amb alguna insistència d'un museu de ceràmica valenciana. Si, senyors: estem d'acord. Segons els calculs més exactes, el museu de ceràmica apareix catalogat amb el número mil i ú del programa d'aspiracions nostres; nostres en el sentit més ample. El fet de que a principis de l'any 1931 «va parlar» de tal tema, quedarà degudament consignat en la memòria de tots. El «sport» d'ésser valencianista és molt més divertit del que alguns creuen. Sempre o quasi sempre hi ha tema de que parlar. Ahir va ésser la reforma de la Glorieta, la de la plaça de Castellar, la collita de la taronja, i hui és el museu de ceràmica. En aquest assumpte es seguirà la via legal i ordinària. Publicació dels corresponents expedients—vulgo articles—en els periòdics locals, amb les no menys corresponents rectificacions i «addendes». Després, un moment de descans per a donar-li solució. I després de les falles ¿qui se enrecorda del museu de ceràmica? Sols les cròniques de la «política cultural valenciana», eixes mateixes que llegides per els nostres nets els faran riure... o plorar.

Hom creurà que amb tot açò sols volem treure també la nostra opinió sobre un tema

obecte de una interessantíssima enquesta començada pel nostre company Almela i Vives; però ens absorbeix massa el tema per a que puguem pensar en els que pensen mal. La pregunta que Almela fa contestar als interrogats és de un gran enginy. «Per què supossa vosté que no es crea a València un Museu de Ceràmica?» No cal dir que amb aquesta pregunta les contestacions són, i hauran d'ésser, sabrosíssimes. Per ara els interrogats han estat En Salvador Ferrandis Luna, el comte de Casal, en Daniel Martínez Ferrando, en Rafel Goya, en Josep Mateu i en Manuel González Martí. Tots ells exposen rahons plenes de veritats i de projectes. Però ningú ha acertat en la contestació més feridora, ja inventada per Picasso i que en aquest cas crec que aé una més acertada aplicació. «¿La ceràmica valenciana? No la conec».

També l'absolut desconeixement de tot el nostre es endèmic a València. Aquesta ignorància en les classes directores es tradueix sempre lògicament per una impopularitat del temes culturals. La batalla estaria guanyada quan el poble haguera prés l'hàbit de acudir a les biblioteques populars—que no

existeixen, naturalment—i s'anara donant compte de les nostres riqueses espirituals i artístiques, i anara creant-se un saníssim ambient popular. Açò, no deu ésser impossible en una masà de poble de intel·ligència tan adaptable, magnífic planter de subtilíssims artesans. Quan el poble, per escrits posats al seu alcanç—material i intel·lectualment—i per distints mitjos arribara a comprendre ço que pretenem amb la nostra actuació, es faria un ambient, propici que floriria en la creació de museus i de biblioteques plenes d'una vida i una animació comparable—¿epr qué no?—als casinos agrícoles de tants i tants pòbles. ¿Acàs no hem vist més d'una volta la insignificant biblioteca d'aquests centres plena de lectors que s'acullien a ella, a les cadires d'espart i la taula de pí, al «Mercantil» i als volums de «La novela ilustrada», fent patent el seu bon desig?

Ja fet ambient i suficientment vulgaritzat per a que s'adonen els estaments directius ciutadans i provincials, la realització del projecte mil i ú, i fins el mil i cinquanta, serà cosa de poc de temps. No crec que la fundació del Tribunal de les aigües—«in illo tempore»—donara lloc a consultes i discussions «en la premsa». En la consciència de tots estaria la necessitat de la seua realització immediata, i talment com si una convulsió geològica creara una muntanya on era un plà, aquesta i totes les institucions de la societat varen ésser creades. No hi ha angunia comparable a la de qui veu desangrar-se continuament tota la nostra riquesa espiritual entre l'oblid o les burles de tots.

Els especuladors. Per a final sembla anar bé que algú aparega responsable. En tota pel·lícula americana, com en tot moviment polític, hi ha sempre un personage molt important: és el traïdor. Ací, per a cuidar el lèxic l'anomenem especulador. La seua responsabilitat no es única, però sí quasi única. En els pobles, l'arribada del xamariler que busca «coses velles» i el seu desenvolupament allí, es tot un poema. De retorn de la «excursió» ve l'adob i la falsificació: després el donar eixida a ço dolent i a ço autèntic. Açò ho sabem nosaltres com ho sap qualsevol. Però ara ho ha dit clarament el senyor González Martí per mediació del nostre company. «La riquesa ceràmica de València s'en va, s'en va...»

El nostre tresor ceràmic s'en va de València i de la memòria dels valencians. Es tota la nostra personalitat artística que s'en va; que flueix lentament com per un riu; que desangra tota la nostra espiritualitat en mig de la indiferència de tots. Una indiferència que ens envenena l'aire que respirèm.

a. igual

la nova "federación de autores españoles" ha declarat que només en constituir-se, considerarà totes les obres teatrals no escrites en castellà com a no-espanyoles. al parlar nosaltres una lengua de lles declarades estrangeres, resulta que els autors espanyols ens diuen que els valencians no són espanyols.

el cinema

cinema selecte les estrenes

A cada ciutat que desitja assolir una certa intensitat en la seua vida intel·lectual no hi pot mancar tota una sèrie d'aqueixes associacions restringides, on poder fruir de certs aspectes refinats de la cultura. No cal dir que per a mí el cinema és inclòs dins d'un aqueixos aspectes.

Haguera estat de desitjar que l'establiment a la nostra ciutat d'un club de cinema fora obra d'un grup d'entusiastes, mes ja que açò no ha pogut ésser devem al menys agrair l'esforç d'aqueixa empresa comercial que s'ha arriscat a dur terme el nou assaig. Tot i esperant de l'assessorament del grup cinòfil de aquesta revista, es vaja cada volta més, afinant la selecció.

L'inauguració de les tasques d'Studio Cinæes no ha pogut ésser més encoratjadora en ço que fa relació de l'assistència cordial del públic. I açò em ve a demostrar la necessitat autèntica que hom sentia d'aquesta mena d'espectacles.

El programa rodat havia estat compost amb una idea exacta de les proporcions: un film cultural, altre retrospectiu, un tercer dit d'avantguarda i, per fi, com a base de programa un film perfectament normal, en el cas present *Turksib*, una producció soviètica que per causes perfectament estranyes a l'art ens haguera estat difícil de veure als cinemes d'estrena.

Poques paraules sobre cadascuna d'aqueixes bandes. De les dues primeres—*Anèlides*, *Mona Lisa*—res, car tothom està d'acord en ço que volien expressar.

En quant a *Mefisto* presentat com un film d'avantguarda, representant d'un cinema pur, haig de confessar senzillament, que no vaig saber veure res de transcendent. Més que res, em sembla l'ingenua realització, plena d'allusions literàries, d'un amateur. Tractar de donar la representació plàstica d'una obra musical mitjançant unes disfreses de carnestoltes i uns quants retalls de papers, em sembla un xic *pompier*. No hi ha que perdre de d'esment que la gent torna ja de molts llocs i que tot això que ha vingut cobrint-se sota la capa de l'avantguardisme precisa d'una autèntica valor per a ésser acceptat. Les rodes de molí han perdut tota aplicació eucarística.

Turksib és un film documental perfecte. La magnífica tècnica assolida pels russos amb l'objectiu i que ja tinguérem ocasió d'admirar l'any passat amb *El Poble del Pecat*, té ací encara una major desinvolvura gràcies a que el caracter fonamentalment expositiu de *Turksib* ho fa més adient. No vull callar el mal efecte produït entre una part mínima del públic per l'abundància exesiva dels retols. Mes aqueix grup protestant no deuria haver oblidat que l'edició que hom projectava havia estat adaptada per a les grans masses pageses de Rússia, ço és, d'una mentalitat un xic més endarrerida que la claríssima dels que protestaven.

En conjunt, hom pot assegurar que les ses-

sions d'Studio Cinæes han trobat ja entre els valencians un nucli constant, despert i orientat, d'espectadors. En un aspecte més lluita per la cultura valenciana ha estat guanyada.

I puix que aquestes notes van dedicades al cinema de selecció per què no parlar d'un film que en aquests dies darrers hom ha projectat a un saló de segona categoria?

The River—adaptat a l'escena amb el títol de *Torrentes Humanos*—és un film realitzat per Frank Borzage. La seua data, que jo calcule vers a 1928, coincideix amb el punt culminant del *mut*. I és una obra mestra que encaixa dins del grup diguem-ne d'*expressió psicològica*—*passez le mot*—on destaquen també *Albada* i *The Rain*, l'obra de Glòria Swanson a la que ja vaig al·ludir en altra ocasió. Les escenes d'interior de *The River* sota l'ull acusador del corp entre Mary Duncan i Charles Fawell, no desmereixen en res junt a d'aquelles de Glòria Swanson i Lionel Barrymore. Perillós joc, aqueix de deturar l'acció per tal d'expressar els sentiments més profundes de l'ànima. I que en aquests films reix triomfalment.

Mary Duncan és, dins de l'estament *vampiresc*—si prescindim de l'*episodi* Greta Garbo—la més intel·ligent i la d'un posat més plausible. Cal recordar la seua actuació a *El pan nuestro de cada dia* (A City Girl) de F. W. Murnau.

A les dues, és el seu *partenaire* Charles Fawell qui ens dona un mateix tipus psicològic. Acàs hom el pot situar en un primer pla? Crec que no, però convé no oblidar aquelles fines paraules de Fernando Vela: «preferimos en el cine las figuras autpenticas, no escogidas entre los actores par a ser figuras, sinó escogidas entre las figuras para ser actores».

Essent indubtable que aquest actor ens dona a la perfecció aqueix tipus—tan freqüent als paisos nòrdics, no tarats de precocitats sexuals—del jove d'esperit adolescent a dintre d'un cos fort i viril. I aquesta *exemplaritat* física és la que ens fa acceptar tantes d'altres figures del cinema. George Bancroft, per cas.

e. g. nadal.

avis

als subscriptors de fora

aquesta administració fa de nou avinent als subscriptors de fora que tinguen interès a rebre "acció valenciana", que es serveixquen remetre, ans del vinticinc del corrent, l'import de llur subscripció, puix del contrari seran donats de baixa.

RES DE NOU A L'OEST.—Aquest nou film de guerra realitzat pels yanquis, adaptat de la famosa novel·la de Erich M.ª Remarque, ens sembla molt superior a tots els altres films de guerra realitzats a Nordamèrica. Creiem, però, que té el defecte d'adaptar-se massa a la novel·la. Encara, en aquest film, preocupa allò que podríem dir el «protagonisme». Lewis Milestone, el director, segueix pas a pas la vida de Pau i els seus companys de l'escola. I si la finalitat d'aquest film ha estat la de fer aborrir la guerra—com ho és la de la novel·la—ens sembla aquella, una preocupació força meticulosa. En aquest sentit és superior «Quatre d'Infanteria» la visió de la guerra del qual és més objectiva, més real. Fora d'açò l'aspecte tècnic del film és immillorable. Les escenes de la guerra—les millor—son magnífiques, o millor dit horribles. Es aquest un dels avantatges del cinema. La lectura del llibre pot donar, és cert, una impressió de les misèries de la guerra, però no pot acostar-se ni de molt a l'impressió que dona el film. «Res de nou a l'Oest» com avans «Quatre d'Infanteria»—aquest, més—presenta la guerra tal com és en realitat miserable, roïn, inhumana. Es per això que no compremem la irada posició dels nacional-socialistes alemanys i austriacs. Per damunt de totes les idees, de totes les creències és un deure d'humanitat aplaudir aquest film. Això sense considerar que «Res de nou a l'Oest» és plenament imparcial.

«Res de nou a l'Oest» ha estat ben acollit pel públic, potser per aquesta mica de «protagonisme» de que parlava adés.

«CASCARRABIAS».—Potser és arribada la hora de parlar una mica sobre els actors de teatre espanyols que emigren a Hollywood per fer cinema. Potser sí. Perque son ja massa els films que estem patint. Poster és arribada la hora de dir que si l'ésser actor de teatre no és un obstacle per fer cinema, no sempre els bons actors teatrals son uns bons actors cinematícs. L'Ernest Vilches n'és una prova. Vilches ha estat—i és—un magnífic actor teatral. Vilches, però—al menys en aquest dolent «Cascarrabias»—no es mostra un bon actor de cinema. Vilches ha cregut que en parlar amb la mateixa veu—qué antipàtica!—que emprava al teatre seria un bon actor de cinema. I Vilches s'ha equivocat. «Cascarrabias» és un dolent melodrama representat per una companyia de segon ordre en una capital de «provincia».

I si açò diem de Vilches, qué diem d'aquests altres actors, ressaltats d'un teatre decadent, que ens han fastiguejat prou en altres films?

Mentre no passe aquest període de transició entre el cinema mut i el sonor, aquest període de confusionisme, mercès al qual han entrat en el cinema tantes mediocritats, tindrem que retornar als bons films consagrats del cinema mult.

jesús g. tolsá

«el desarmament, tots els estats reconeixen la seua impossibilitat.»
«l'ombra de mart es dibuixa cada mes insistentment sobre europa. la guerra, malgrat tots els esforços, és inevitable.»

(De "l'horra" setmanari d'avançada, de Barcelona)

la política nacional

Comença l'any 1931 i els valencians ens trobem encara en plena lluita per a obtenir el reconeixement, si us plau per força, del mínim dels drets inherents a tot Estat civilitzat.

Savem prou que la lluita serà llarga, que alguns dels nostres seran impotents per a resistir-la, car el camí es aspre i dolorós per bé que no exempt de l'atracció de l'enigma i de la victòria, emperò la defecció de tots plegats no podria retrassar d'un segon l'hora infalible i cruenta, del triomf de la Pàtria.

Mentrestant nosaltres naveguem avall en el riu patriòtic de la llibertat i aquest és el secret de la nostra ventatja. Si, contràriament, volguérem remontar-lo cometriem una torpesa com la comet qui s'entosudeix en fer-ho, per ciclòpeia que siga la seua força.

Per això som plens del més gran optimisme en el futur nacional i mentre d'altres *juguem* a monarquics i republicans, en el país de les mil i una nits, nosaltres ens intereseu exclusivament pel recobriment de la més estricta unitat nacional.

Tanmateix, el nostre optimisme no espera, ni desitja, que la victòria siga un miracle com l'enderrocament de les muralles de Jericó per la sola vibració de les trompetes de Israel. Encara que preguem al Deu de les victòries, li demanem coratge, com per a fer front a un mon enemic, talment com un monstre de cent milions d'animes, però no mai per a que ens done el que no siguem capços de guanyar.

En els inicis, doncs, de l'any 1931 jo dic als patriotes que del patriotisme no'n fan una politiqueta: Salut.

* * *

Resultaria divertit l'espectacle electoral que està preparant-se sinó palesara el cinisme de la immensa majoria dels polítics, cobrint amb glorioses banderes les més egoistes i grolles ambicions personals.

Però de tota manera és un espectacle alligador. Ja sabem el fracàs i la missèria que representa la política, quan menys aquesta política d'eleccions i per tant res no podem esperar d'ella. Els polítics no sols no són els impulsors dels pobles sinó que són una força retardatària per al desenvolupament nacional; força retardatària perquè la seua actuació és extridentment i exclusivament materialista i com a tal arriben a fàcils intel·ligències amb el contrari, puix la matèria es lo més factible de negociar.

Ara com ara aquesta disbauixa política reflecteix en el problema social que és el materialisme aguditzat. Guaita aquest problema, lector: per una banda la burgesia recalci-trant i intransigent, per altra la democràcia inculta i fanàtica. Totes dues lluiten sense altre ideal que la *sopa*. Els uns, justament o injustament, ocupen unes posicions en la societat, els altres adoptant un posat d'humanitarisme volen senzillament capgirar la situació. Davant d'un conflicte internacional els uns voldrien la guerra pel *lucre* rònegament, els altres no la voldrien perquè no hi tindrien *negoci*.

No els parleva d'humanitarisme perquè pretenen desconèixer la seua humanitat nacional; quan invoquen l'humanitarisme és per a amagar els seus egoismes o per a palesar el seu baix concepte de la virtut.

El problema, tan vell com el món, va descapdellant la renovació dels sistemes socials

lassablament perquè l'enorme massa gregaria que rés l'importa s'en adone del crim de lesa pàtria que està cometent amb la seua inhibició de les tasques culturals valencianistes.

jaume tafalla

valencia i febrer 1931.

l'arbre estranger

El dia de la malvestat ha fet decantar tots els fronts del meu poble. Les gents que parlen una altra llengua i adoren un altre deu s'han burlat de la nostra oració i del Senyor. Han fet escarni dels nostres càntics: en passar pel davant nostre, carregats amb el nostre or, han espolsat els seus peus i han llençat la pols als nostres ulls per a que no veiérem. De les mans dels que manen han brollat fonts de llàgrimes, que ens han obligat a beure, i la mort ha devallat dels seus llavis. El dia de la malvestat ha pansit els arbres plantats pels nostres pares; la mentida ha vingut a dormir sobre el coixí de la llei.

¿Per què ens hem d'aixoplugar dels raigs d'un sol estrany sota l'ombra d'un arbre estranger i en un país enemic? Ens donaran per pàtria un sepulcre. ¡Tú, ànima meua, deuràs respirar el ventitjol de altres camps! No; les teues flors no es coneixen enlloc; no trobaràs el niu del rossinyol, que cada any te deixa una ploma per a record. No, enlloc no distingiràs a la lluna, aixecada sobre el temple, allumenant el sepulcre dels teus avis. No, enlloc no sentiràs el ventitjol d'una nit de la nostra pàtria. Els meus peus nus seran esguitats de sang; demanarem un pa a la porta de l'enemic i ens girarà la esquena, perquè anirà a amagar de la nostra vista l'or robat dels nostres temples. No; perquè no ouràs el cant del dematí, com en els dies del teu bressol. El dia de la malvestat ha voltat ton cap i el meu d'un vel de llàgrimes; el seu sol eclipsat ha destruït l'alegria dels nostres cors; s'ha envanit l'oreig que dels teus llavis volava als meus. Vine almenys amb mi; tots dos plegats morirem al peu de l'arbre estranger en la nit que seguirà a la meua pàtria en el dia de la seua malvestat.

Vicent Boix
1880

decadents. Demà caurà en els mateixos defectes que combatex el que hui alardeja de puritat. Ço que no retrocedeix és el guany de l'intel·ligència; perxò nosaltres, nacionalistes valencians, considerem que el veritable problema i la veritable política és la de l'estudi desapassionat.

Davant, puix, dels crònics problemes polítics i social, nosaltres podem dir, parodiant la frase del cèl·lebre comunicat, *res de nou a l'oest*...

david abramsohn

l'actuació dels valencians que viuen a l'amèrica

En la tasca a realitzar pel aconseguiment de les nostres aspiracions no's deu negligir de cap manera l'actitud que davant el nostre problema ha presentat un sector del nostre poble que ens pot prestar un ajut importantíssim: és aquest sector el dels valencians que residixen a l'Amèrica.

A hores d'ara la cooperació que al nostre esforç patriòtic aporten els valencians que viuen a l'altra banda de la mar, és completament nul·la. Els valencians d'Amèrica resten encara infiltrats pel virus que a la major part dels nostres compatriotes els influeix; desgraciadament encara tenen el mateix pensar de moltíssims dels valencians: el creure que al valencià no li deu importar en absolut el problema del reconeixement de la personalitat de la seua pàtria. Això queda per als catalans! diuen; ells viuen encara infiltrats del nostre «provincianisme», de la nostra tràgica submissió que tant bé és representada pels primers versos de l'Himne d'En Thous.

I la seua mancança absoluta de sentit patriòtic es posa més de manifest per contrast amb la que realitzen els catalans. Mentre aquests publiquen eixes magnífiques revistes que es diuen «*Ressorgiment*» i «*Catalunya*», mentre els llibres catalans tenen en ells una magnífica acollida, mentre l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana és protegida força per ells, als valencians no'ls preocupa res de tot això. Viuen en absolut d'espatlles al nostre moviment cultural autòcton. Tota la seua vida és impregnada del nostre ja inevitable tipisme. El nom del seu agrupament és el de «El Micalet»; el nom d'una revista per ells publicada i que, segons les nostres notícies, va durar molt poc de temps, era «La Paella Valenciana». Aquesta revista no cal dir com estava a la mateixa altura de qualsevol de les moltes publicacions que amb motiu de les Falles ixen a la Capital del Regne. I fins el seu Casal té dintre seu l'aspecte d'un altre representant del nostre tipisme i que amb els anteriors forma el tríptic del «*valencianisme*»: «La vella Barraca».

Els només s'en recorden de València per a gemegar perquè no veuen el «Micalet» o qualsevol altra cosa típica. Però amb respecte al veritable valencianisme, a la nostra tasca de recobriment dels nostres veritables valors racials, no eixos tan «típics», ah! això ja no els interessa. Que els importa a d'ells si a Sud-Amèrica tenen els llibres escrits en «espanyol» «*cuya cultura es una de las primeras del mundo*», com diu l'ABC? Que els importa a d'ells que les publicacions escrites en la nostra llengua treballen per la nostra cultura pròpia i pel cultiu del nostre idioma? Que els interessa que la Castellonenca i L'Estel facen esforços per publicar llibres escrits en valencià? Que tenen ells a vore amb que els nostres fills siguen ensenyats a l'escoles en espanyol?

Això és el que ells fan. Podent-nos ajudar en la nostra tasca alliberadora, podent protegir les nostres publicacions i les nostres institucions culturals, sols es preocupen de que a la nostra festa més «típica» un *barco fallero* porte a la capital de la pàtria a eixos valencians que a l'altra banda de la mar sospiren per vore el «Micalet» i no s'en recorden de que aci, a les terres valencianes, uns quants homes d'encés patriotisme lluiten in-